

POSTANOWIENIE

Dnia 21 maja 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec (przewodniczący)

SSN Zbigniew Myszka

SSN Romualda Spyt (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa W. J.

przeciwko Zespołowi Szkół w C.

o przywrócenie do pracy i zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 21 maja 2014 r.,

skargi kasacyjnej powódki od postanowienia Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w B.

z dnia 20 grudnia 2012 r., sygn. akt V Pz (...),

**1. uchyla zaskarżone postanowienie w części dotyczącej
odszkodowania z tytułu odwołania z funkcji dyrektora i sprawę w
tym zakresie przekazuje do ponownego rozpoznania i orzeczenia
o kosztach postępowania kasacyjnego;**

2. oddala zażalenie w pozostałej części.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w B. wyrokiem z 6 września 2012 r. oddalił powództwo W. J. o przywrócenie do pracy w pozwanym Zespole Szkół w C. (pkt I), odrzucił powództwo o zapłatę dodatku funkcyjnego i motywacyjnego za okres od 1 września 2011 r. do 31 sierpnia 2012 r. (pkt II) oraz umorzył postępowanie w zakresie odszkodowania za niezgodne z prawem odwołanie z funkcji dyrektora Zespołu

Szkół w C. i odszkodowania w kwocie 50.000 zł z tytułu psychicznego uszczerbku na zdrowiu (pkt III).

W uzasadnieniu rozstrzygnięć zawartych w pkt II i III wyroku Sąd Rejonowy wyjaśnił, że powódka kategorycznie oświadczyła, że nie żąda odszkodowania z tytułu niezgodnego z prawem odwołania z funkcji dyrektora Zespołu Szkół w C.. Cofnęła to żądanie, jak i żądanie o odszkodowanie w kwocie 50.000 zł tytułem psychicznego uszczerbku, wnosząc jednocześnie o umorzenie postępowania w sprawie. Uzasadniało to umorzenie postępowania w powyższym zakresie na podstawie art. 355 k.p.c. w związku z art. 203 § 1 i 4 k.p.c. w związku z art. 469 k.p.c.

Sąd pierwszej instancji stwierdził także tożsamość żądań obejmujących dodatki funkcyjny i motywacyjny za okres od 1 września 2011 r. do 31 sierpnia 2012 r. zgłoszonych w sprawie VI P (...).

W zażaleniu na postanowienia zawarte w pkt II i III wyroku Sądu Rejonowego z 6 września 2012 r. powódka zarzuciła naruszenie art. 469 k.p.c. i art. 203 § 4 k.p.c., przez ich błędne zastosowanie, co miało wpływ na wynik wydanego w sprawie orzeczenia; naruszenie art. 477 k.p.c., przez brak pouczenia jej jako pracownika o roszczeniach wynikających z przytoczonych faktów, co miało wpływ na wynik wydanego w sprawie orzeczenia; naruszenie art. 477¹ k.p.c., przez jego niezastosowanie, co miało wpływ na wydane orzeczenie w sprawie; naruszenie art. 45 § 1 i 2 k.p., przez jego niezastosowanie; naruszenie art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c., przez jego zastosowanie, co miało wpływ na wynik wydanego w sprawie orzeczenia, nierozpoznanie istoty sprawy w przedmiocie dodatku funkcyjnego.

Postanowieniem z dnia 20 grudnia 2012 r. Sąd Okręgowy w B. – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w B. oddalił zażalenie.

Sąd wskazał, że W. J. w pozwie skierowanym przeciwko Zespołowi Szkół w C. wносиła o zasądzenie odszkodowania w kwocie 4.200 zł za niezgodne z prawem odwołanie z funkcji dyrektora. Wysokość odszkodowania została określona jako równowartość dodatku funkcyjnego za okres 3 miesięcy. Na rozprawie w dniu 27 maja 2011 r. pełnomocnik powódki sprecyzował powództwo i wniósł o przywrócenie jej na poprzednio zajmowane stanowisko na tych samych warunkach. Natomiast na rozprawie w dniu 4 września 2012 r. powódka domagała się

przywrócenia do pracy na poprzednie stanowisko dyrektora Zespołu Szkół w C., zapłaty dodatku funkcyjnego i motywacyjnego za okres od 1 września 2011 r. do 31 sierpnia 2012 r., odszkodowania w kwocie 50.000 zł tytułem psychicznego uszczerbku na zdrowiu oraz odszkodowania za niezgodne z prawem odwołanie z funkcji dyrektora Zespołu Szkół w C.. Następnie W.J. cofnęła ostatnie dwa wymienione roszczenia i wniosła o umorzenie postępowania w tym zakresie.

Sąd Okręgowy, przywołując art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c., wskazał, że w sprawie VI P (...) roszczenie o zapłatę dodatku funkcyjnego i motywacyjnego za okres od 1 września 2011 r. do 31 sierpnia 2012 r. zostało zgłoszone w pismach z dnia 20 sierpnia 2012 r. i z dnia 27 sierpnia 2012 r., a więc wcześniej niż w rozpoznawanej sprawie, tj. w dniu 4 września 2012 r. i w jego ocenie w niniejszej sprawie oraz w sprawie VI P (...) zachodzi tożsamość stron, jak i przedmiotu postępowania, a co za tym idzie powództwo o zapłatę dodatku funkcyjnego i motywacyjnego za okres od 1 września 2011 r. do 31 sierpnia 2012 r. należało odrzucić.

Sąd wskazał także, że w sprawie doszło do skutecznego cofnięcia powództwa w zakresie odszkodowania za niezgodne z prawem odwołanie z funkcji dyrektora Zespołu Szkół w C. i odszkodowania w kwocie 50.000 zł z tytułu psychicznego uszczerbku na zdrowiu. Stwierdził, że brak jest jakichkolwiek przesłanek określonych w art. 203 § 4 k.p.c. i art. 469 k.p.c., do uznania tego aktu dyspozycji procesowej za niedopuszczalne. Podkreślił, że powódka pełniła funkcję dyrektora Zespołu Szkół w C., nie jest więc osobą nieporadną, mającą problemy z samodzielnym podejmowaniem czynności procesowych. Podejmując decyzję o cofnięciu pozwu w zakresie odszkodowania za niezgodne z prawem odwołanie z funkcji dyrektora Zespołu Szkół w C., wiedziała, jakie są skutki procesowe tej czynności. W tych okolicznościach nie można uznać, że cofnięcie powództwa było sprzeczne z prawem lub zasadami współżycia społecznego czy też naruszyło słuszny interes pracownika, tym bardziej, że powódka zażądała tego w sposób kategoryczny.

Powódka zaskarżyła ten wyrok skargą kasacyjną w całości, zarzucając mu naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 469 k.p.c. w związku z art. 203 § 4 k.p.c., przez błędne uznanie, że nie zachodzą jakiekolwiek przesłanki określone w

tych przepisach, które pozwalałyby przyjąć, że cofnięcie powództwa w okolicznościach niniejszej sprawy jest niedopuszczalne, co miało istotny wpływ na wynik wydanego w sprawie orzeczenia, art. 378 § 1 k.p.c. w związku z art. 397 § 2 k.p.c., przez nierozpoznanie zarzutów i w konsekwencji niezastosowanie przepisu art. 391 § 1 k.p.c. i art. 477¹ k.p.c. i art. 45 k.p., co miało istotny wpływ na wynik wydanego w sprawie orzeczenia, a także naruszenie przepisu art. 385 k.p.c. w związku z art. 397 § 2 k.p.c. w związku z art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c., przez jego zastosowanie, co miało istotny wpływ na wynik wydanego w sprawie orzeczenia. Skarżąca zarzuciła także naruszenie prawa materialnego, tj.: art. 45 § 1 i 2 k.p., przez jego niezastosowanie przez Sąd drugiej instancji.

W uzasadnieniu wskazano, że, mając na względzie okoliczności sprawy, Sąd Okręgowy, uznając za dopuszczalne cofnięcie przez powódkę żądania zasądzenia odszkodowania za niegodne z prawem odwołanie jej z funkcji dyrektora, naruszył jej słuszny interes jako pracownika, o którym mowa w art. 469 k.p.c. Sąd drugiej instancji, podobnie jak i Sąd pierwszej instancji, nie poświęcił zagadnieniu słusznego interesu pracownika należytej uwagi, bowiem rozważania zawarte w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia w kwestii dopuszczalności i przez to skuteczności cofnięcia żądania nie są ani wnikliwe, ani dogłębne, bowiem ograniczyły się jedynie do stwierdzenia, że cofnięcie powództwa nie było sprzeczne z prawem lub zasadami współżycia społecznego ani nie naruszało słusznego interesu strony.

Odnosząc się do art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. skarżąca wskazała także, że w sprawie nie zachodziła tożsamość roszczenia, gdyż w przedmiotowej sprawie skarżąca dochodzi roszczeń w związku z odwołaniem z funkcji dyrektora, a nie ze stosunku pracy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarżąca zasadnie kwestionuje stanowisko Sądu drugiej instancji uznające, że cofnięcie powództwa o odszkodowanie za niezgodne z prawem odwołanie z funkcji dyrektora Zespołu Szkół w C. nie naruszyło słusznego interesu pracownika.

W uchwałach Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 1993 r., I PZP 71/92, (OSNCP 1993 nr 9, poz. 144) oraz z dnia 5 maja 1993 r., I PZP 15/93 (OSNCP 1993 nr 12, poz. 217) przyjęto, że nauczycielowi mianowanemu odwołanemu z funkcji wicedyrektora szkoły, powierzonej na czas nieokreślony, z naruszeniem art. 37 ust. 1 lub art. 38 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty nie przysługuje roszczenie o orzeczenie bezskuteczności odwołania czy o przywrócenie do pracy na dotychczasowym stanowisku; przysługuje mu natomiast roszczenie o odszkodowanie na podstawie stosowanych odpowiednio art. 45 § 2 i art. 47¹ k.p. Stanowisko to poparł Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 9 maja 1997 r., I PKN 138/97 (OSNAPiUS 1998 nr 9, poz. 261) oraz w wyroku z dnia 19 maja 2009 r., II PK 288/08 (OSNP 2011 nr 1-2, poz. 8). Przedstawione poglądy mają istotne znaczenie przy ocenie cofnięcia przez powódkę roszczenia o odszkodowanie za niezgodne z prawem odwołanie z funkcji dyrektora szkoły w kontekście słusznego interesu pracownika (art. 469 k.p.c.).

Rację ma skarżąca, że w swoich rozważaniach na temat dopuszczalności i skuteczności cofnięcia pozwu w tej kwestii Sąd Okręgowy nie powinien pominąć wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 18 maja 2012 r., w którym potwierdzono nieważność zarządzenia Burmistrza C. o odwołaniu powódki z funkcji dyrektora szkoły ze względu na naruszenie art. 38 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm.) - z uwagi na niewystarczające przyczyny do zastosowania nadzwyczajnego trybu odwołania ze stanowiska, o którym stanowi ten przepis.

Rezygnacja powódki z jedynej możliwości uzyskania ochrony jej praw przed sądem pracy w przypadku niezgodnego z prawem odwołania z funkcji dyrektora szkoły, przy jednoczesnym podtrzymywaniu żądania z góry niemożliwego do uwzględnienia (przywrócenie do pracy), powinna była skłonić Sąd drugiej instancji do głębszej refleksji nad skutecznością czynności dyspozytywnej powódki w tym zakresie.

Powódka zaskarżyła skargą kasacyjną postanowienie Sądu Okręgowego w całości, co oznacza, że zakresem zaskarżenia objęty jest także pkt III dotyczący umorzenia postępowania w zakresie roszczenia o odszkodowanie z tytułu psychicznego uszczerbku na zdrowiu (50.000 zł). Ponieważ w tej kwestii skarżąca

nie przywołała żadnej argumentacji, z której mogłoby wynikać, że cofnięcie pozwu w tym zakresie naruszało słuszny interes pracownika, rozstrzygnięcie w tej kwestii uchyla się spod kontroli Sądu Najwyższego.

Zgodnie z art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c., sąd odrzuci pozew, jeżeli o to samo roszczenie pomiędzy tymi samymi stronami sprawa jest w toku albo została już prawomocnie osądzona. Przepis ten zarówno z punktu widzenia przesłanki *lis pendens*, jak i (ewentualnie) *res iudicata* powinien być wykładany i stosowany w powiązaniu z art. 366 k.p.c., który reguluje zakres powagi rzeczy osądzonej, stanowiąc, że wyrok prawomocny ma powagę rzeczy osądzonej tylko co do tego, co w związku z podstawą sporu stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia, a ponadto tylko między tymi samymi stronami. Tożsamość roszczeń w rozumieniu art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. zachodzi wtedy, kiedy sąd ma w obu sprawach orzec o tym samym, dysponując tymi samymi faktami, które mają spowodować ocenę tego samego żądania. Skoro w sprawie VI P (...) (najpierw) i w niniejszej sprawie (później) powódka domagała się zapłaty dodatku funkcyjnego i motywacyjnego, którego nie otrzymała na skutek odwołania jej z funkcji dyrektora szkoły (za okres od 1 września 2011 r. do 31 sierpnia 2012 r.), to są to tożsame roszczenia w ujęciu przedmiotowym. Odwołanie nauczyciela ze stanowiska dyrektora szkoły jest czynnością prawa pracy, zmieniającą treść stosunku pracy (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r., I PK 74/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 221), a zatem roszczenia wynikające z tej zmiany muszą być kwalifikowane jako roszczenia ze stosunku pracy.

Jeśli zaś chodzi o argument, że powódka w sprawie VI P (...) cofnęła „roszczenie o zasądzenie wynagrodzenia zasadniczego wraz z dodatkami za czas pozostawania bez pracy”, to nie wynika z niego, kiedy nastąpiła ta czynność procesowa. Stąd nie możliwości stwierdzenia, że w dacie wydania orzeczenia przez Sąd drugiej instancji ustał stan zawisłości sprawy.

Mając na uwadze powyższe Sąd Najwyższy, na mocy art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c., uchylił zaskarżone postanowienie w części dotyczącej odszkodowania z tytułu odwołania z funkcji dyrektora szkoły, a w pozostałej części, zgodnie z art. 398¹⁴ k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c., oddalił zażalenie. O

kosztach postępowania kasacyjnego rozstrzygnięto po myśli art. 108 § 2 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.